

Nagyobb az én népemnek bűnhődése Sodoma bűnhődésénél is

Az első árvíz tetőzött, és az országból kilépő, odaát már gátak közé fogott folyók szennyes, hideg áradata megrekedt a magyarok határánál, visszaömlött hazai földre, s ott kóválygott, mint a viharban fölzaklatott tenger. Hamudius már odahaza a palotájában értesült erről, és utasítást adott, hogy az éj leple alatt robbantsák fel a gátakat, hadd zúduljon a vízözön a *bangyinokra*, ha már ennyire védik magukat, hadd öntse ki őket ezeréves fészükéből, amelyet oly kevélyen emlegetnek...

A szomszédos *baráti nép* megbotránkozott e szavakon, mert szánta a sok szenvedőt; százezer ezüstöt kínált fel a megsegítésükre, és hajóvontatású uszályokon munkagépeket küldött a határra, hogy erősítsék a gátakat, a diktátor azonban nem engedte be őket.

– Nincs szükség sem a barátságukra, sem a pénzükre! – mondta. – Ismerjük őket, tudjuk, mit forgatnak a fejükben! Átlopakodnak a határon, mindenik uszályhoz odakötnek egy-egy darab földet, és az árvíz után arra ébredünk, hogy volt Erdély, nincs Erdély!

A magyarok fülébe eljutottak Hamudius fenyegető szavai, hogy a gátak fölrobbantásával akarja rájuk szabadítani a vízözönt, s ettől kezdve éjjel-nappal őrködtek. Izzó szempárok úsztak odaát a sötétben s villantak fel itt is, ott is, mint a repülő csészealjok. Egyik éjszaka aztán lövés dörrent, és egy árnyalak szét-tárt karral zuhant le a gátról, nem is volt ideje elhelyezni a robbanószerkezetet. Mihelyt Hamudius tudomást szerzett erről, üvölténi kezdett, öklét rázta, és a szavak úgy összetorlódtak a szájában, hogy majd szétvetették a fejét.

– Meglátjuk, ki a legény a gáton! – fenyegetőzött, és tüstént

hívatta propaganda-miniszterét, Zeus Paupescót, és utasítást adott, hogy minden eszközzel le kell leplezni a *bozgorok* mesterkedéseit, akik az ország függetlenségére törnek, s épp veszély idején; ugyanakkor a népnek meg kell magyarázni, hogy kár azt siratni, ami évek múltán felépíthető, követ köre, téglát téglára rakván, és jobban teszi mindenki, ha ehelyett kapzsi és kegyetlen szomszédját figyeli, ha szemmel tartja annak minden mozdulát, még bajusának rezzenését is, mert ha még egyszer elorozza tőle a földjét, többé vissza nem adja!...

Erdély a helyén maradt, de a nép zokogott, jajveszékelt, és könnyezett Lukács Misák, a zavarodottságában is bölcs kisprófeta, mint ama bibliai tizenkettő, Hóseás, Jóel, Ámos, Abdiás, Jónás, Mikeás, Náhum, Habakuk, Szofoniás, Aggeus, Zakariás és Malakiás, akik annak idején megfeddték a főpapokat és a főrendeket, fenyegették a csalárdokat, a hazugokat és a hamis prófétákat, és megtérésre hívták a népet. Hasonlóan az anabaptistának is a szenvedőkért nyílt panaszra a szája, érettük tárta égre a karját:

„Jaj de árván ül a sok nagynevű város... Olyanná lett, mint az özvegyasszonyok.

Szennyes a ruhája szélén: nem gondolt a jövőjére, csodálatosan alá • süllyedt, nincs vigasztalója.

Föltátozták a szájukat minden ellenségei, üvöltöttek és csikorgatják a fogukat, mondván: Nyeljük el őt! Bizony, ez az a nap, amelyet vártunk...

Örvényeid és habjaid mind átmentek rajtam, Uram, mint Jónáson, körülvettek engem a vizek a lelkemig, mély ár kerített be engem, hínár szövdik a fejemre...”

Miután az árvíz leapadt, és a folyók sunyi büntudattal visszahúzódtak medrükbe, az elpusztult helységek olyanoknak mutatkoztak, mint a friss tömegsírok, amelyeknek környéke tele volt kivetett tetemekkel. A nagy áradások mentén csupa rom és törmelék riasztotta a szemlélőt, s még az épen maradt falak is, mint ha málladozva megadták volna magukat a pusztulásnak. Átázott gerendák, deszkák, lécek heverték sötétben egymáson s meredtek a magasba, elsodort tetők cserepeinek milliónyi réseit az ég bágyadtkéék üvege fedte be, halott volt és elárvult minden: a ház, a pajta, a disznóól, a tyúkketrec, a tócsákban úszó szalma, az iszap-

ba ragadt tejeslábas, a fél pár gyermekcipő és a tűzhely, amelynek rég kihűlt lucskos hamuja a szegénység és az elhagyatottság szomorú, lehangoló szagát árasztotta...

Puffadt dögök heverték a főlsszabadult árterületeken, vagy lógtak fönnakadva az öregebb fűzfák ágai között, a csonka hidak lábánál és a védőgátakon. Május volt, túl a hónap derekán, de nem dédelgető, vidám tavasz virágillatú melegével, hanem inkább olyan, mint a természet váltólázás megbetegedése, inat, ideget perzselő fölhevülésekkel és bágyadt ellankadásokkal. Ebben a mocsárlázás fülledtségben egykettőre oszlásnak indultak az állattetek, fullasztó, zsíros szagok lebbentek fel róluk s indultak szerteszét a talaj mentén alacsony felhőkként.

Öreg békák hangja zengett fel az elárasztott kutakból, mindeütt a lápvilág közelségét sejtetve. Tartályokban hordták a lakoságnak az ivóvizet, klórmésszel fröcskölték be a fertőzött területeket, kolera és malária elleni védőoltásra hívták a népet; de a hajléktalanok most inkább eleség után kutattak a városokban, mások ott ödögtek összedőlt házaik mocsaras környékén, s fáradt kedvetlenséggel emelték ki az iszaptól, vizsgálgatták s rendezték külön halmokba az ottmaradt anyagot, szerszámot, bútort, edényfelét.

Aztán csend lett. Elnémultak a panaszlók, és várták, hogy az elnök teljesítse ígéretét és segítsen rajtuk; hogy a biztosítók sietve fölbecsüljék kinek-kinek a kárát, járandóság szerint megnyissák a pénztárcájukat, s minél nagylelkűbben. De sajnos az teljeseedett be, amitől féltek, s amit Nicoleta tanácsolt a férjének, amikor a diktátor megjijedt a sok tízezernyi családi ház összeomlásától és a kártérítéstől: minden összedőlt vagy elsodort hajlék közelében leszottyantottak egy-egy teherkocsi téglát, homokot, s azzal le is tudták a kártérítést.

Hamudius pedig, amint látta, hogy elmúlt a veszély, ismét megkeményítette a szívét a nép iránt, még a külföldi adományokat sem az ínségesek javára fordították, nem a mezteleneket öltöztették fel belőlük, s nem a hajléktalanok fölé emeltek fedelet: az elnök parancsot adott, hogy a finom kelméket, nyáriruhákat árusítsák ki az állami üzletekben, a sátrakat, tábori ágyakat, pokrócokat pedig az intézményeknek adják át. Még a szépen kidolgozott bőrkabátok is hamar gazdára leltek a pártszékházak aktivistái között, mert a megyei első titkárok mindenütt úgy vélték

hogy a földönfutókon túl hivalkodón mutatna az efféle holmi, s talán nem is tudnák becsülni értékük szerint, míg ők, akik a sokaság között forgolódnak, szinte megkülönböztető viseletnek tekinthetnék. És az *elvtársak* megosztottak a drága bőrkabátokon, mint a katonák Krisztus köntösén...

Hamudius tovább sanyargatta a népet, s még inkább, mint annak előtte, mert látta, hogy az mindent elvisel, az éhínség után még a második vízözönt is. Némelyik bölcs vagy tudós főt negyedmillió dollárért adta el Izraelnek, s írásban kötelezte őt, hogy az *ígéret földjén* is hűséges marad. Hasonlóan cselekedett a maradék százszókkal, svábokkal, a magyaroktól pedig sorra elvette az iskoláikat, arra akarta kötelezni őket, hogy felejtsek el igazi énjük kísértő érzelmeit, és magyarul beszélő románoknak tekintsék magukat. Utcáik, településeik régi nevét eltörölte, fiataljaikat szét-szórta, ki az orosz meg a bolgár határig.

Aki pedig ellene szegült és panasza tátotta a száját, azt elbocsátotta állásából, sovinizmussal vádolta, halállal fenyegette, s válogatott módon kínoztta, míg az üldözött világgá nem ment, kötelet nem vett a nyakába, vagy szembe nem szaladt a süvöltő mozdannyal...

Nicoleta, valahányszor elégedetlen *bozgorokról* hallott, haragja még a férfiénál is erősebben fölgerjedt ellenük, s csak szaladt körbe a hálószobában, mint menyét a ketrecben, borzasan, szétnyílt pongyolában, szemét, körmét villogtatva, néha már oly mozdulattal, mintha a saját hasát is fel akarná metszeni tehetetlen gyűlöletében jobb kezének ötélű kacrával, mindjárt az ágyékánál kezdve, a buján öregedő szőrbozót, a puhán süppedő ösvény mentén, s ilyenkor még az éjjeli kenőcsök és balzsamok illatán is áthatolt fölhevült testének alattomos nőstényketrec-szaga.

– Huh! – kapott a levegőbe, miközben arca még inkább megnyúlt, s fölhúzott ajka remegett sárga szemfogai fölött. – Huh, csak kapjam őket a karmaim közé! En nem leszek olyan *pápáláptyé*, olyan tándámándá, olyan máléberci, mint te, *Elvtárs!*... Néha csodálom a türelmedet, drágám! Hát nem látod, hogy minél többet adsz nekik saját kegyességéből, annál többet követelnek? Maholnap a fejedre tojnak, te azonban nem fogod ezt tűrni, és inkább a szájadat tátod majd... Ne haragudj, de így van, nem először mondom neked!

Hamudius ilyenkor előrehajolva ült az ágy szélén, két kezét az ölében pihentetve, céltalan mélézattal, mint öreg paraszt a kispadon, és azt lehetett hinni, egy szót sem hall kaffogó, köpködő, ziháló és elrútult felesége szavaiból, de amikor Nicoleta arra ragadtatta magát, hogy kigúnyolja őt, mégis megmozdult, pizsamás térdeit összecsuksa, és a száját nyalogatva fölnézett. Nem tudta, miként csendesítse le az asszonyt, ezt a vadmacskát. Redős ajkán tétován hintázni kezdett az indulat, végül erélyesen leintette:

– Hallgass már el!... Azt hiszed, én jobban kedvelem a *bangyinokat*? Sosem is bírtam őket, sőt már a börtönben rühelltem a fajtájukat. Hiába buktak le velünk együtt, mert valahányszor hallottam, hogy a maguk nyelvén zagyválnak, szerettem volna beverni a pofájukat, és olykor rájuk is kiáltottam... De te fejezd be a hisztizést, mert a sorsuk úgyis el van döntve: utasítottam az embereimet, hogy naptári terv szerint dolgozzanak a *nagy ollóval*, és ne teljék el nap, hogy egy arasznyit le ne metsszünk a jogaikból, amíg el nem jutunk a tőkükig... De nem nyírhatom ki őket napok, hetek alatt, értsd meg; a Nyugatnak is mutatni kell valamit demokráciából, ha azt akarjuk, hogy továbbra is hitelünk legyen, és támogassanak bennünket a szovjetekkel szemben...

És a mosoly ajkának egyik szögletéből most átbillent a másikba, csöndesen mulatott az asszony türelmetlenségén, szemben az ő férfiúi és államvezetői bölcsességével.

Az Úr azonban ismét megelégette az ő kevélységét, hatalmi tobzódását és bálványozásait, s hogy emlékeztesse őt megszegett ígéretére és kegyetlen uralkodására, újabb árvizet bocsátott az országra. Ez az áradat elmosta azt a kupac homokot s azt a néhány téglát, amelyet szégyenszemre vetett a károsultak elé, az első vízözönt követő hetedik esztendőben pedig földrengés pusztított igen nagy területen.

Annak a márciusi napnak reggelén még senki sem tudta, mi készül fél-száz kilométernyi mélyen a föld alatt. Ugyanolyan bágyadtan, lábadozva sütött a nap a hosszú tél után, mint annak előtte, és bágyadtak voltak az emberek is, amint az utcákon szembeáradtak egymással, ki-ki a maga terhét cipelve, noha a gondjai nagyon is hasonlítottak a másikéihoz, akár csak a mosolytalan arcok. De senki sem mutatott érdeklődést a másik iránt, s ha lehetett volna, mindenikük külön ösvényen lépdelt a célja felé...

Lógott rajtuk a kabát, a felöltő, mintha nem volna alatta hús, amely kitöltse. A hideg napokban minden cseppnyi zsírt fölémésztettek tartalékaikból, és a fiatalok úgy szürcsölték fogaik között a fanyar levegőt, a tavasz sejtető ígétét, mint a már kifacsart citromból a maradék levét, mert a szervezetük vitaminokért sóvárgott. Vigasztalan napok voltak ezek Hamudius uralkodásának tizenkettedik esztendejében. Barát kerülte a barátot, testvér a testvért, gyermek a szülőt, s bedugta a fülét minden panasz elől. Mihelyt a városok lakói hazaértek, bezártak kaput, ajtót, s lakásuk mélyére húzódtak, de aki társaságba ment, annak sem volt öröme, az is csalódottan tért vissza hajlékába: hiszen ahelyett, hogy levetette volna gondjai egy részét, amikor újra kilépett a hűvös utcára, úgy érezte, most már öt-hat család bánatát cipeli a sajátján fölül, fél tucat szeméttel megtömött kuka lóg egymáshoz láncolva a nyakában óriási kolompokként, s azok összeütődve mélyen kolompolnak. Útközben a gondolatai százszor is végigsétáltak a társalgás fonala mentén, s visszaidézte, hogy ki súlyos beteg, ki halt meg, ki szökött külföldre, kinek a gyermeke nem jutott be valamelyik főiskolára, kit hívott be s vallatott a szekuritáté ezekben a napokban, melyik barátjuktól tanácsos tartózkodni, mert kiderült róla, hogy spicli...

Hekeli, a borbély azonban még mindig nem tudta olyannak látni az életet, hogy valamiért ne nevéssen rajta, s egy reggel meg is kérdezte a mézáróstól:

– Tudja, miért látogatott meg bennünket másodszor is az árvíz?

Tóthpál gyanakvóan mosolygott.

– Menjen, ne keserítse maga is az életemet. Van nekem épp elég gondom. Különben sem politizálok.

– Attól még felelhet a kérdésemre. Tehát miért látogatott meg bennünket másodszor is az árvíz?

– Megmondja azt maga rögvest!

– Azért, édes fiam, mert Hamudius nem a partot építette, hanem *a partot*, és a buzgárokat összetévesztette a *bozgorokkal*.

A mézáros szótlanul elhúzódott tőle, és egy rongydarabbal sietve törölni kezdte a műmárványlapot, amelyen ismét hetek óta nem volt még egy vérpötty vagy egy légyköpés sem...

Hogy két árvíz után most meg a föld háborog idehaza, azt az

elnöki pár sem tudta mindjárt. Távolság volt az országtól, Nyugat-Afrikában, s így a morgó, öklendező hang sem zavarta őket útközön, amelyet a nép mindig áldozatként fogadott el, és köszönt meg. Előbb Ghánában szálltak le, ahol keleti királyként fogadták Hamudiust, majd továbbrepültek oda, ahol a Fraternité Matin című lap szerint „az Elefántcsont-parti napsütés az államfőnek és Nicoleta asszonynak is ragyogott”. Később, ismét a felhők fölött suhanva az elnökné sunyi pislogás közben emlékezett vissza e sorokra, mert eszébe idézte, hogy amikor útnak indultak, fázósan méltatlankodott, hiszen nem értette, miért kell február végére kitűzni a látogatássorozat kezdetét, amikor indulhattak volna májusban is; mi a fene-francért kell majd együtt dideregniük a négusokkal. S mert a küldöttségből senki sem merete tájékoztatni Nyugat-Afrika éghajlatáról, a zsémbelés vége az lett, hogy olykor már Ghánában úgy érezte, mintha tüzes hamut nyelne, és fuldokolt a hőségtől.

Hamudius szótlánul ült mellette, mintha valamin tűnődne. Őt az hangolta le kissé, hogy kétszer is neki kellett szaladnia a kölcsönös üdvözlés alkalmával annak a hosszú és göcsös gerendának, ami Félix Houphouët Boigny és felesége, Maria Therese Houphouët Boigny asszony neve állt, s csak harmadszorra tudott végighaladni rajta megbicsaklás nélkül. Már előre szorongott a nigériai pohárköszöntők miatt, lassan azonban megnyugodott, mert emlékezett rá, hogy ennél sokkal, de sokkal hosszabb nevet is meg tudott tanulni és szinte hibátlanul kiejteni. Például Zaire Köztársaság elnökének a nevét, bár igaz, hogy akkor Nicoleta is segített neki: megragadta a jobbját, ütemesen lengette, mint egy merev kurblihasat, amíg beindult a „központi motor”, és ő szótagolva ismételte, amit az asszony mondott:

„MO-BU-TU SZE-SZE SZE-KO KU-KU NG-BEN-DU VA-ZA BANGA...”

A szülőkkel volt Főfi, az ifjú herceg is, akiben az anya máris a trónörökösöt látta, és dédelgette őt. A fiú az ifjúsági szövetség országos titkáráként kísérte a vendégeket, s mert felszállás előtt búcsúzóul már tankolt Elefántcsont-parton, most csak rá kellett töltenie a lapos üvegből, s ő gyakran a zsebébe is nyúlt. Hangoskodó beszédével mindvégig ébren tartotta az *öreg*et meg az *öreglányt*, Andrus KB titkárt és Makri külügyminisztert, akiről röhög-

ve mondta, hogy miniszternek firkász, firkásznak pedig miniszter, emlékeztetve a diplomatának arra a néhány tanulmányára, amelyet még tanár korában írt a kommunista erkölcsről és etikáról, s amelynek jóvoltából most látványosan haladt fölfelé a szamárlétrán...

A fővárosiak az elmúlt nyáron látták közelebről és a maga valódi szerepében az ifjú herceget, azon a pázsitos telken, amely lenyúlt a sétatéri tavakhoz, de amelyet szögesdrót védett az *idegenektől*. Főfi éppen a szamarával ingerkedett néhány ecetfa árnyékában, s hol fölugrott a csacsi hátára, fordított lovaglólásban helyezkedve el, mint egy kapatos cowboy, hol azon buzgólkodott, hogy megcsomózza a szamar farkát. Végül a fejébe vette, hogy megtaníttja ötig számolni, s e célból a gázöngyújtó lángját az állat füléhez tartotta, amikor pedig az megrázta a fejét, ő diadalmasan felkiáltott: „Tehát egyszer egy az egy! Nagyon helyes! Akkor folytassuk!” Hiába pörkölte azonban többször is végig a megkínzott tanítvány fülét, a csacsi csak nem tudta szám szerint összegezni a szenvedését, mindig egyszer rándult össze, s ettől Főfiben oly harag lobbant fel, mint apai nagyapjában, Neculai Hamudiusban, aki évente agyonvert egy-egy lovat, s ha az asszony felbőszítette borozás közben, a fogával ragadta meg a kontyánál, a magasba kapta, s úgy forgatta, hogy a szerencsétlen széttárt karral, vízszintesen úszott a levegőben, akár cselédlány korában a körhintán. A kis herceg tehát ököllel esett a szamárnak, s mikor a sok whiskytól térdre bukott, jobb karját ráfonta a csacsi nyakára, maga felé húzta, s hörgésbe fúló indulat közben beleharapott annak az orrába...

Nicoleta mohó gyanakvással tekintette át a nigériai programot, s kijelentette, hogy mindent megnéz a vendéglátók óhaja szerint, de a történelmi múzeumokból elege van, s idejében meg is üzente Bostan elvtársnak, a nagykövetüknek: ha ezt a terhet nem véteti le róla, kicsavarja a nyakát! Ő nem kíván kődarabot, lándzsahegyet, összecsiszított cserépedényt, koszlott-foszlott öltözékeket bámulni naphosszat, hiszen ilyenekkel tele van a világ, egyik ugyanolyan, mint a másik, s akár odahaza is látni hasonlót. Elismeri, hogy jópofák ezek a szerecsenek, s a maguk módján kedvesek is, de ami nekik érték és mérték, nem biztos, hogy másoknak is újdonság, s jobb volna, ha minél több áruházba, népművészeti boltba vinnék el őket.

A külügyminiszter aggódott: ha csak egyetlen látványosságot is kihagynak a programból, megsértik a házigazdát, Olusegun Abasanjo altábornagyot, a Szövetségi Katonai Kormány vezetőjét, s így, vonakodva bár, az elnök felesége végül beleegyezett, hogy megtekintsék a lagosi Onikan múzeumot. Maga az igazgató vezette végig őket a termeken, hatalmas s mégis puha járású néger, fehér vászonkabátja fölött úgy ragyogott mosolygó arca, mintha fekete olajfestékkal volna befújva. Elmondta, hogy Párizsban tanult művészettörténetet és néprajzot, s hogy nagyon örvend a magas rangú vendégeknek.

Nicoleta, mint aki engedményt tett, szótlan hidegséggel hallgatta a tolmács szövegét, s bólogatva hagyta magát odébb s odébb kalauzolni a Nok civilizáció kincsei előtt, az Igbo-Ukwa, Ovo és Tsoede civilizáció bronzszobrai előtt, az ősrégi szertartásokat idéző faszobrocskák előtt, amelyek az egész világon ismeretek és híresek egyszerű vonalaik által.

– Nézd csak. Nyeki! – suttogta Nicoleta az egyik üvegszekrény felé intve a tekintetével. – Ezeket a tárgyakat alighanem a vallásos hókuszpókuszoknál használták!

Később megállt egy szemléltető tábla előtt, elsápadt és az ajka remegni kezdett.

– Gyere csak közelebb! – szólt a férfihoz halkán, de parancsolón. – Hogy értsük azt, hogy „időszámítás előtt az V. századból”? Nincs itt valami tévedés? Hiszen ha ebből levonunk kétezereztvenet, az azt jelenti, hogy a kultúrájuk régibb a miénknél... Ugyan már, ezt senki sem veszi be, s a legkevésbé mi!... Mikor a rómaiakat elpáholtuk, ők szegény fejük még a majomkenyérfán hancúroztak!

Hamudius, ha tanácstalan volt, mint most is, úgy tett, mintha mélyértelműen gondolkozna, végül legyintett.

– Hagyd, ne törődj vele! – mondta. – Ez nem reánk tartozik. Itt ők felelnek az adatok hitelességéért.

És mentek tovább teremről teremre, amíg az asszony már unni kezdte az elefántcsont faragványokat, a kemény trópusi fából, bronzból, vasból készült szobrocskákat, s épp ásítani készült, de tenyerét meglepődve a szájához kapta, s a szemében kíváncsi fény gyúlt, mert az afrikai mitológia tárgyai között királyi díszöltözetet pillantott meg, amelynek felülete egymillió igazgyönggyel volt kirakva.

– Ez igen! – mondta kissé ellágyulva. – Ha csupa ilyesmit állítanának ki lándzsahegyek, íjak meg cserépdarabok helyett, el tudnám nézni reggeltől estig. Vajon hány dollárt érhet?

A földrengés abban a késői órában kezdődött, amikor az emberek már ellankadtak a munkától, a sorbanállás és a hazavergődés kínjától, és öntudatlan vágyakozással készültek bebújni a takaró alá az alig fűtött szobákban, kioltva magukban a rossz sejtéseket, s az álmom ösvényein kószálva hírt kapni arról, ami eljő, még akkor is, ha a holnap sem vigasztalóbb az eltelt napnál. Március negyedike volt, 21 óra 22 perc, mikor a földrengés északkelet-délnyugat irányú sokk hullámát megérezte a lakosság. A pusztító erő húsz percen át tevékenykedett, hatalmas árok cikázott tova az epicentrum környékéről, sár, iszap tört fel a mélyből, egerek, patkányok özönlöttek elő az épületekből s menekültek tova, kígyók csúsztak ki bélelt téli fűszekükből a domboldalak és a sziklás omladékok mentén, és sok helyütt látni lehetett, amint dermedten hevernek a visszamaradt hó tetején.

Szerte az országban maguktól megkondultak a harangok, az operákban, színházakban előadás alatt himbálózni kezdtek a csillárok sok száz izzólámpájukkal, imbolyogtak a széksorok is, a nézők fölugráltak, és vakrémületben tódultak a kijáratok felé. Volt, aki álmában fölsírt vagy jajgatni kezdett, holott még senki sem tudta, mi történik távol a fővárosban és környékén, amelytől alig félszáz kilométernyire volt a földrengés központja. Ott pedig hatalmas régi bérházak szakadtak ketté és omoltak le pillanatok alatt, kályha, szekrény, vetett ágy, megriadt ember és alvó gyerek zuhant a mélybe, és a rosszul megvilágított utcák zavaros homályában mész és malter felhői lebegtek súlyosan és fedték el egy időre az éjszakai poklot; kábelek szikráztak egymáshoz érve, meggyulladt gáz sistergett, a beomlott házak fölött néhol magassra csaptak a lángok, s nem volt mivel oltani a tüzet. A víz az úttesteken és a gyalogjárókon áradt végig a megrongált csövekből, egy-egy vértelen kéz integetett erőtlenül a romok tetejéről, falak, oszlopok egymáshoz sodródva sírkamraként fogtak körül lépcsőházakban, folyosókon, előcsarnokokban rekedt embereket, akik máris fulladoztak, és semmi reményük sem volt, hogy élve még rájuk találjanak. Morajlott, rengett és dübörgött a föld, remegett az

emberi szív, máj és gyomor, és remegett az idegek gyenge hálózata, amelyet megszaggatott a félelem és az iszonyat, miközben, kénköszagú büdösség terjengett, füst és korom szállt, és elfödte a csillagos égboltot. Mintha Isten visszahozta volna az őskáoszt, hogy abból a lehülés után újjászülető világot, az Antikrisztus tobzódásának évtizedei után új eget és új földet ajándékozzon az országoknak. És az emberek hallani vélték a szózatot:

„Én a szomjazónak adok az élet forrásából ingyen; a gyáváknak és hitetleneknek, az utálatosoknak és gyilkosoknak, a bálványimádóknak és minden hazugoknak része pedig a kénkövel égő tóban lesz, ami a második halál...”

Négyezer épület omlott össze és ezernégyszáz embert temetett maga alá. Órákon át szirénáztak a mentőkocsik, a tűzoltókocsik; és az utcák, terek jajgatástól visszhangzottak. Aztán csend lett. Hallgatott a rádió, és néma volt a tévé, hallgatott a sajtó és a hírügynökség, hallgatott a miniszterelnök és a Központi Bizottság és a Végrehajtó Bizottság, hallgattak a magas rangú kegyeltek egytől egyig, s még ijedt meghökkenésük is férfiatlan hangon szakadt fel belőlük, mint a kosból, amikor herélik. Nem tudták, jót tesznek-e azzal, ha világgá kürtölik a katasztrófát, vagy tanácsosabb egy ideig Hamudius előtt is hallgatni a természeti csapásról, hiszen ő ott távol Nyugat-Afrikában a dögmelegben is a honért fáradozik, és tapintatlanság volna a földrengéssel zavarni. Mánya Manovics miniszterelnök az uralkodópár elutazása napján táviratot küldött Hamudius után, s ebben kérve kérte mély tisztelettel, vigyázzon az egészségére, hogy még frissebben térjen vissza az ország élére. E percekben pedig őszintén könnyezett; puha arca, amely fölött mindig félénken és gyanakvón örködött szemüveges tekintete, most még inkább föllazult, s valahogy előkelően gyámoltalanná tette ezt a magas, talpnyaló embert. Le is vette pápaszemét, és halk megrendüléssel emlékeztetett arra, hogy mily érzékeny az *Elvtárs* a kellemetlen hírekre, s végül is joggal mondhatja majd, ha a sors kegyéből hazatér: „Íme, alig húzom ki a lábam az országból, máris összedől minden!...”

Hallgatott hát az egész felső vezetés, de Lukács Misák, aki megjövedölte az újabb csapásokat, most kétségbeesetten rohagált az utcákon, s egyvégtében siránkozott:

„Bizony nagyobb az én népemnek bűnhődése Sodoma bűnhődésénél is, amely elsüllyedt egy pillanat alatt, noha kézzel sem ütöttek felé!”

Kevéssel a földrengés órája előtt Adekunle S. Laval parancsnok, Lagos katonai kormányzója és felesége, Funlayo Laval fogadást adott a magas rangú vendégek tiszteletére a marina-lagosi kormánypalotában. Főfi már a pohárköszöntők alatt részeg volt, és az ajkát csücsörítve, ernyedten csókot dobált a nigériai miniszterek és a diplomáciavezetők feleségeinek, akik illő testtartással ültek a helyükön, s csupán annyit tettek, hogy mosolyogtak elefántcsontszerű fogsorukat mutogatva. Némelyikük olykor oldalt fordulva a szemféhárját is megvillantotta az ifjú herceg felé, de Főfi nem tudta, hogy ez udvarias elutasítás-e vagy kacérkodás, s többször megismételte a mozdulatot. Végül imbolyogva felállt, és magasra tartotta a poharát.

– Köszöntöm a legszebb, legfeketébb és a legforróbb ölü babákat! – kezdte zsibbadt szájjal. – És ha még egyszer megnősülök, isten bizony innen viszek feleséget, még ha a papa és a nyanya, ez a csúf öreglány megkrepál is mérgében!

Újra töltött magának, és láthatóan tósztra készült ismét, amikor a követségi első titkár jött be, egyenesen hozzá sietett, és izgatottan súgott valamit a fülébe. A *herceg* előbb tréfára vette a hírt, nagy, élveteg száját kedélyesen eltátva figyelt, mint aki az ugratás további részleteit várja, aztán fölugrott és elbődült:

– Vége víg Andrásnak, jóemberek! Romokban az ország, és mi itt vedelünk... Gyerünk hát haza, díszes társaság!

És kilépett az asztal mellől kezében a pohárral, és a whiskyt Funlayo asszony mintás ruhájú ölébe öntötte, amely e pillanatban olyannak tűnt számára, akár egy narancsfákkal teleültetett völgy; aztán sietett a telefonkészülékhez, amelynek kagylóját már nyújtotta is feléje a katonai attasé. Ő maga is ijedt volt.

– Micsoda?! – hebegte részegségében is ostobán Főfi. – Azt mondod, több ezer ház dőlt össze?!... És hogy több ezer ember purcant ki?! Ne tréfálj, Mostina, mert ha hazaérek, fenéken rúglak.

Mikor a *herceg* elüvöltötte magát, Nicoleta is, Hamudius is egyszeriben fölállt, aztán mindketten siettek utána szuszogva és rémülten, nyomukban a stábbal.

– Melyik barom merészelt bennünket megkerülve hírt adni az

eseményről?! – szuszogta Nicoleta. – Tudtommal még nem adtuk át Főfi kezébe a kormányt!... Várja ki a sorát! De addig is mit csinál az a sok tökfaj odahaza?! Bizonyára legyeznek a farkukkal! Ó, csak kapjam kézbe őket, mert tudom, hogy egy sem menekül! Kivetem mindnyájukat a ganédombra, mert oda valók!

Mihelyt a fiához ért, kicsavarta a kagylót annak kezéből, és földúltan, sápadtan tátozott a szokottnál is jobban megnyúlt nyestkutyá-arcával. Hirtelenében nem is tudta, mit kérdezzen, Főfi pedig vihogva mutogatott felé az üres poharával.

– Ezt a jelenetet faggyúzzátok meg, apuskáim, mert az öreglány most fog rádöbenni, hogy a heréltek kórusa, amely körülveszi őt a papával együtt, legföljebb arra jó, hogy szárazra nyalja a seggüket! Én már látom az ürgéket, amint ott topognak, poszognak a romok fölött, s miközben a nyugati adókból tájékozódnak arról, hogy mi is történik velük és körülöttük, körmük remegve kocog hamis fogsorukon a beszariságtól, és egyikük sem meri felhívni a *szent szülepárt!* Csak az én egyik haverom szánta rá magát erre a merész cselekedetre!

Nicoleta kivárt egy pillanatig, mintha megszakadt volna a vonal, aztán számonkérő fenyegetéssel belesziszegte a telefonkagylóba, hogy őt most nem az összedőlt házak és a hullák száma érdekli, hanem az ő rezidenciájának, vagyonának a sorsa! Főfi azonban tobzódott a jókedvtől ezen az estén, s miközben az anyja beszélt, ő az ágyékához kapkodva körbetáncolt, mintha vizelné össze magát.

– Mit szóltok a hon első asszonyának a szövegéhez, e nemes hölgy szavaihoz, amelyeket e sorsdöntő pillanatban a nemzethez intéz? Meg kell a szívnek hasadni, miközben ő könnyezve érdeklődik az összelopkodott gyémántjai meg az egyiptomi sávós macskája iránt, hát nem?! Oly mulatságos az egész, hogy mindjárt körberöhögöm a fejem!...

A tragikus napot követő napon Hekeli, a borbély arról panaszkodott, hogy, a válságos pillanatokban beleharapott a kanálba, és a kedvesen illatozó gulyásleves a nadrágjára ömlött; ennek pedig az az oka – magyarázta –, hogy a földrengés meglátogatta a Hamudius sújtotta vidékeket...